

Автентична Львівська Абетка

ГВАРА

BOOKS NOT DEAD*

книжки не вмирають

Автентична Львівська Абетка

ГВАРА

Лілея-НВ
2011

БАЛАК НА ЛЬВІВСЬКИЙ СМАК

Легіони вчительок української мови сумлінно втовкмачують львівським діткам у голови, «як то всьо має називатися і писатися правильно». Комп'ютерні програми з українського правопису скаженіють, на свій розсуд виправляючи слівця львівського балаку. Але дітки, як не вдома, то на перекурі попід школою чи на самогонній дискотеці у Радехові, багатіють іншими вербальними формулами і самі собі творять лінгвістичну норму. Завдяки цьому львівська гвара, хоч і не досить вписана у формат, живіша від полтавської матриці укрмови, і ніц їй не бракує. Хіба що у довірливих дітисьок постає запитання, чого вони раптом мають вірити книжці, а не вірити бабці, і тую мармуляду величати джемом, фризієрку – перукаркою, а двірець – залізничним вокзалом. І чого раптом не можна вживати «курва горбата» у присутності матусі, «як дідо то завше каже». Отака от мовна дискримінація. Щоправда, як їх не зви, але вафлі «Артек» на андрути не перетворюються. Тож і живуть в одному місті і фата з вельоном, і батяр з гопником, і карменадлі з відбивною. І навіть фацет із братішкою.

РОБОЧА ГРУПА просить академічних лінгвістів і просто небайдужих активістів мовного фронту вибачити їй за можливі перекручення у нашій захаявній книжечці. Жодна мова, тим більше львівська гвара, не стоїть на місці, нараз бідніє та багатіє. Деякі колись широковживані слова і значення слів канули в Полтву, деякі навпаки – помалу вилазять із бабциних скринь. Безліч слів й ідіоматичних виразів довелося оминати через брак місця.

Авторський колектив щиро вдячний невомним кодифікаторам львівської гвари: Олексі Горбачу, Наталії Хобзей, Лесі Ставицькій, Тарасові Возняку, Андрієві Павлишину, Ксені Сімович, Тетяні Ястремській, Ганні Дидик-Меуш, Івану Лучукові, Ірині Магдиш, Захарові Федораку, Юркові Винникуку, Вікторії Врадій та світлої пам'яті Сергієві Кузьмінському. Водночас ми щиро вдячні мільйонам галичан, котрі вберегли «запозичені мовні покручі» у власній лексичі.

Автор ідеї
Юрко Назарук

Авторка ілюстрацій
Гриця Ерде

Автор текстів
Антін Борковський

СЕСТРИЧКА ВІКА

(Вікторія Врадій)

Хресна мати нової України. Уособлення бунтівної лірики. Галицька Марсельєза у пошуках жіночого щастя. Досі дарує віру й натхнення. Наймасштабніша співачка «звідси», досі найталановитіша, особливо на тлі тотальної української «попсятини». Позбавлена снобізму і несмаку, гостра й неформатна.

Заспівала школяркою у 70-х. В явище світової контркультури оформилась у посестринстві з «Братами Гадюкініми»; з ними записала перші альтернативні композиції.

Шторми оксамитових революцій перетворили її на правдиву валькірію України. На початку 90-х була визнана «міс Рок-Європа». Закінчила інститут театру ім. Гнесьних за фахом «Режисер естради», знялася у головній ролі у фільмі «Мана». Втомилась. Розчаровувалась. Задохнулась. У 1990-х поїхала до Штатів. Заокеанствує досі, хоча тамтешня система бачить у ній хіба менеджерку. Там у неї – пес, джип, будинок, тобто ніц. Тут вона легенда. Має повернутися. Бо нам без неї аж ніяк. Занадто якось порожньо.

СЕРГІЙ КУЗМІНСЬКИЙ

(Кузя, «Брати Гадюкіни»)

Хресний тато новітньої України. Філософ. Фронтмен гурту «Брати Гадюкіни» – альтернативи союзам українок і клубам галицької інтелігенції. Унікальне поєднання галицького культурного коду й нестримної іронії над урбанізованим селянством.

Доробок «Гадюкіних» переважає всю квазі-народницьку лабанину різномасної народної артисні й легіону гіго-бобулів. Кузьмінський зробив більше від усіх недремних патріотів, навіть не сподіваючись цього. Замість йоніки – мідна група духових, замість лакованого баритона – бек-вокал, замість моралізаторства – солоний усміх вічності. «Гадюкіни» схарапудили весь Советський Союз, співали правду життя, гуртуючи розгублену молодь навколо неминущих цінностей маку-конопель, проміскуїтету, батьрства й української мови. Їх любили всі – від пересічних гопників з Привокзальної до не менш пересічних художників. Тонко вловивши нюанси державотворення, провели рок-марафон «Не проп'ємо Україну». Запропонували формулу галицького мультикультуралізму: «Львівські батяри ніде не розбирали, жид ти чи поляк, аби був не фраєр».

У 90-х Кузьмінський виїхав на музичні заробітки до Москви.

Любив, співав, страждав і був похований.

Вдома. У Львові.

А а

АВАНТУРА – сварка, колотнеча
АГРАФКА – англійська шпилька, колежанка
АДОРАТОР – захоплений чимось, залицяльник
АЛЯРМ – тривога
НА АЛЯРМ – поспіхом
як на алярм робиться – добре не водиться
АЛІГАНЦЬКО – елегантно
АМАНТ – коханець
АНАЛЬФАБЕТ – неук, невіглас
АНГАЖУВАТИ – залучати до справи
АНДРУТИ – вафлі
АНЦУГ – костюм
АСПІРАЦІЯ – прагнення, стремління до чогось
АТАК (серця) – сердечний приступ, інфаркт
АТЕНТАТ – політичний замах, теракт
АТРАКЦІЯ – розвага, видовище

АЛЬБО – або. Анекдотична, але від того не менш зворушлива історія трапилася на одному з іспитів. Студент, як можна здогадатися, підготувався слабенько, пояснюючи, що спортував. Тож літній професор у відповідь на скавуління спудея повів: «Занотуйте собі, прошпана, альбо – альбо! Альбо спортсмен, альбо студент». Варто зазначити, що повчальна історія сталася в-інфізі.

АРОГАНЦЬКИЙ – нахабний, пихатий і брутальний водночас. Такий собі антонім до «елегантського». За однією з неофіційних версій, в основі виникнення вже легендарного слівця «рагульський» лежить саме поняття «ароганцький». Хай там як, але незнищенне явище лишається вкрай популярним попри всі модифікації.

Б б

БАТЯР – вуличний хуліган, свідомий свого почесного звання. Не якась там малолітня босота, а старше, солідне, гонорове панство. За передвоєнних часів консервативно дотримувались тогочасних вуличних «понять». Згодом образ батяра романтизувався – з батяра почали ліпити жульєрнівського Паганеля на галицькій ґрунті, такого собі вуличного лицаря-інтелігента. Насправді ж в образ батяра найліпше б вписався Василь Вірастюк, якби він, ясна річ, пив-курив, лаявся, бився з джентльменами у кнайпах і підрабовував на вулицях. Як у Львові запровадили День батяра, одна старша пані, дізнавшись про се, мило скоментувала: «Най, аби не День вар'ята».

БАЛАБУХ – пляцок
БАЛЬКОНИ – цицьки
БАМБЕТЕЛЬ – лава з шухлядою
БАМБУЛА – грубас, здоровань
БАНЯК – каструля
БУЗЬКО – лелека
БІГОС – тушена капуста з м'ясом
БІДОСЯ – злидні
БІМБЕР – самогон
БІНДА – стрічка
БІОМІЩИН – біле міцне вино
БЛЬОНДА – бландзінка

БОЇВКА – бойова група
БОЇВКАР – член боївки
БОМКИ БИТИ – ледарювати
БРАМА – двері будинку
БРАТРУРА – духовка
БРОВАРНЯ – пивоварня
БРУДАС – бруднуля

БАЮРА – велика калабаня
БЕБЕХИ – барахло
БЕРКИЦЬНУТИ – перекинутись
БЗДУРИ – дурниці
БІЦИКЛЬ – мотоцикл
БОКОБРОДИ – бакенбарди
БУЦАТИ – бити
БУЦЕГАРНЯ – тюрма, цюпа
Б'ЮРО – охвіс

БУЗЯ – рот (замкни бузю – рота на замок). За великим рахунком, вживання слова «бузя» чи «писок» залежить лише від темпераментності дискусантів. Галицька мамуся, особливо на людях, до свого синочка лише муркотливо бузькатиме. Натомість як той пащекуватиме вдома, отут навіть найправдивіша галицька пані не витримає, й заволає: «Заткай свого смердючого писка».

БІГМЕ – ненав'язлива форма залучення Бога як свідка. Тяжко сказати, як до бігмевання ставиться церковна ортодоксія, але простий нарід богопоминання щиро полюбляє. Особливо напідпитку. Тож ніби не повірити сусідови в його п'яне «бігме, гроші позавтру віддам» не пасує, але й зичитиме під таку ненадійну формулу тіко остатній фраер. Навіть якщо він добрий вірянин.

В в

ВИБАЛУШЕНІ – витріщені
ВИКАПАНІЙ – подібний один в один
ВИСПОРТОВАНИЙ – спортивної статури
ВЕЛЬОН – фата

ВИПЕРДОК – вилупок
ВИХОДОК – туалет
ВИТЕЧКА – прогулянка, замиська прогулянка
ВШИВАТИСЯ – тікати
ВІГІЛЯ – Святвечір
ВОЛОСЬКИЙ – італійський
ВУДЖЕНИЙ – копчений
ВУЙКО (вуйна) – мамин брат (сестра)
ВАЗОНОК – горщик на квіти
ВАРГАТИЙ – губатий
ВАКАЦІЇ – канікули, відпочинок
ВАЛЬОР – вартість, цінність
ВАРКОЧІ – коси
ВІНДА – ліфт

ВАР'ЯТ – крейзі-мен. Слівце, без котрого і Львів не Львів. Моцно ввійшло у галицькі мовні практики, і залежно від контексту фрази набувають досить несподіваних значень. Літературного «клеїти дурня» не почувеш нігди, натомість на кожнім кроці лунає «грати вар'ята». Та й замість на позір простішого «не бреши» чути «не роби з тата вар'ята». Спраглі до ризикованих оборудок «йдуть на вар'ята», хоча з тим самим успіхом можуть піти і ва-банк. Безцінні галицькі дітки залюбки не лише казяться чи бісяться, але й вар'юють. Та й укохана жона від ревнощів властиво вар'ює, а не божеволіє.

ВИПЕРДОЛИТИ – викинути з роботи чи з кнайпи. У польській мові, з котрої і походить слівце, слово «пердолити» в так званому інтелігентному товаристві не вживають. Натомість уся вулиця безжурно послуговується цим милозвуччям. Крім того, «пердолити» – це ж, даруйте, «грати», або ж протокольною мовою – здійснювати статевий акт.

В в

ВИСОКИЙ ЗАМОК – легендарний вівтар усіляких міських лав-сторі. Парк ніби створений для романтичних прогулянок чи просто приємного spacerу. На Замок пхнуться, сподіваючись злапати хвилю спокою й тихо помилуватися краєвидами. Якби ж то. Ночами тут регулярно тусуються іногородні першокурсники, озброєні солідним літражем «біоміцину». Іноді спраглих неоготичних переживань на квадратному метрі гори виявляється не менше, ніж на Красній площі під час дефіляди. Тож парочки змушені розлітатися темними околицями Замку.

Г г

ГАЛЬБА – кухоль
ГАПЛИК – кінець
ГОЦАТИ – танцювати
ГОЦКИ – танці
ГИЦЕЛЬ – живодець
ГРУБАС – товстий пан
ГИЦКАТИ – стрибати

га ?

ГРАТИ (ГРАТИСЯ) – кохатися, у такому собі безкомпромісному варіанті. Всі львівські батьки знають сенс цього вульгаризму без жодних словників чи підказок, тож їхні дітки у пісківниці не «граються», а винятково «бавляться». Зрештою, погратися у «котика і білочку» можуть і батьки. Але суто після 24:00.

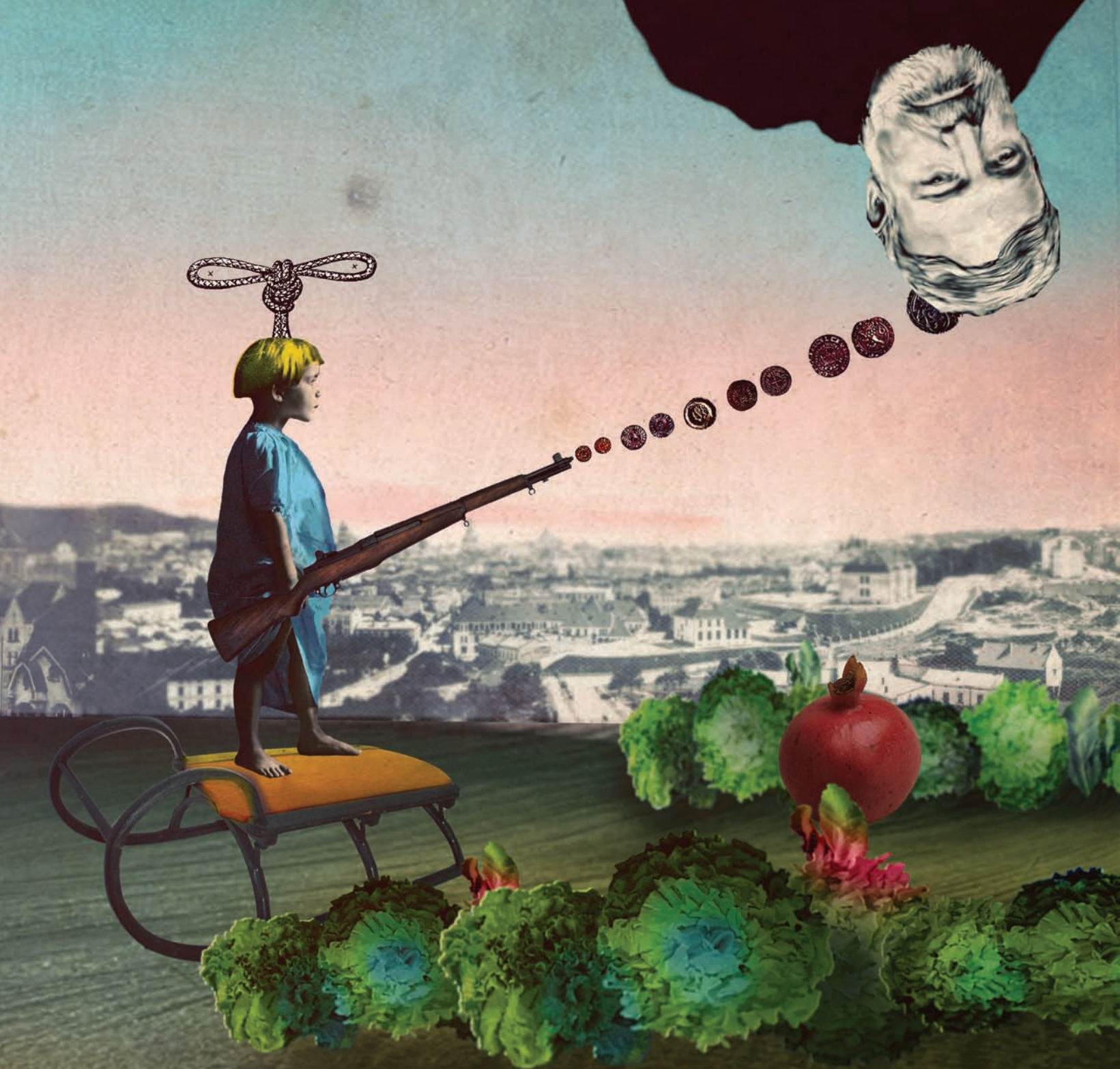
ГАРУВАТИ – тяжко працювати. Улюблене слівце з професійного лексикону і лінюхів, і трудоголіків – від мера до двірника. На цілком резонне жінчине питанько, чого він досі не в хаті, жоден хлоп не відповість, що «він у справах» чи просто «на пиві з кумом». – «Я ще гарууууу, – простогне він трагічним голосом. І драматично додасть: – теежко».

Г г

ГАЛЯРЕТКА – желе
ГЕНДЛЮВАТИ – торгувати
ГЕМБЛЮВАТИ – стругати
ГАЧІ – підштанники, штани
ГЕШЕФТ – обладнання
ГРАНАТОВИЙ – темно-синій
ГРАТІС – задарма
ГРАТУЛЮВАТИ – вітати
ГРАТУЛЯЦІЇ – привітання
ГРИНДЖОЛИ – сани
ГУДЗ – вузол
ДО ГУСТУ – до смаку

ГЛЯНЦ – блиск. Мешти у Львові лише пущують і лише на глянец. Відповідно й сподні прасують лише на кант.

ГЕНЕРАТОР – розсекречений недремними патріотами пристрій, яким (КГБ, ФСБ, інопланетяни і т. п.) опромінюють український нарід для досягнення своїх імперських цілей. На політичних збіговиськах це робиться регулярно. Теорія генератора є відповіддю технократично мислячих галичан адептам теорії вроків.

Побачити психотронну апаратуру на живі очі не вдалося нікому, можна хіба відчутти дію, так би мовити, пізнати плоди її. Досі можна почути фразу: «Ееее, друже, ти просто замолодий, мені вже голова болить – певно, генератор запустили». Теорія пояснює навіть причини успіху Помаранчевої революції.

– Гадаєш чого всьо вдалося на Майдані? Бо тамтим генератор си полумив. Вони людей тому не розганяли, же мали сподіванє на нього. Мені колеґа розповідав – він у Києві шоферує.

Теорія генератора настільки продуктивна, що вже породила і теорію рятівного «глушника», винайденого американцями.

За інформацією поінформованих клюмбарів, яко міні-генератор активно використовують і телевизор, «бо це приймач, друже, а як приймає, то й випромінює».

Д д

ДВІРЕЦЬ – залізничний вокзал
ДЕДИКАЦІЯ – присвята
ДЕНЕРВУВАТИСЯ – нервувати
ДЕФЕНЗИВА – оборона
ДЕЦИЗІЯ – рішення
ДЗИґАР – годинник
ДИВАН – килим
ДЕМІСІЯ – відставка
ДИК – дикий кабан
ДИСКРЕТНО – таємно
ДЕФІЛЯДА – парад, святкова демонстрація
ДМУХАТИ – дути
ДРАГЛІ – холодець
ДРОЧИТИ – дражнити, наприклад, пса
ДУБЕЛЬТІВКА – двостволка
ДУДЛИТИ – пити

ДИВІЗІЙНИК – солдат чи офіцер дивізії «Галичина», створеної німцями 1943 року й укомплектованої українськими добровольцями з галицьких областей. У липні 1944-го у боях під Бродами значна частина дивізії полягла в боях із радянськими військами. Після переформування і повторного комплектування воювала у Словаччині й Югославії. По закінченні війни ті дивізійники, хто опинився на Заході, залишилися в еміграції. Тема дивізії – одна з найулюбленіших в інтернетних форумах і слугує для переведення будь-якої змістовної дискусії у формат безкрайої параної. Згадка про дивізію детонує хвилі кидання лайна на вентиляторі, градус полеміки миттєво доходить до «все ви сволочі-фашисті, я вас ненавіжу». Обговорення стає квінтесенцією колективних звинувачень на адресу галичан. Інтернет-молодь боронить своїх земляків від інтернет-гостей із принципу: як атакують, то будемо захищати. Яко вислід – смолоскипові дефіляди львівської націонал-піонерії. Вона свято переконана, що, маршируючи з дивізійною символікою, допомагає оборонити Неньку від загрози колективного Медвепута. Згодом відповідні зображення неліневих патріотів вдячно прикрашають російський телеетер, і «зауральські бабушки» з жахом відчувають, що Матушку-Росію вкотре обклали з усіх боків.

Е е

ЕВІДЕНЦІЯ – очевидність; евідентний – очевидний.

Капітан Евідентність – людина, що досягає значного успіху в констатації банальностей чи суттєвих тавтологічних пояснень. Правильною ознакою є нестримне внутрішнє бажання відправити його під три дуби.

Зрештою, сей психотип зустрічається по цілій світі, він активно використовує весь арсенал фраз на зразок: «Нині паде дощ, я от взяв парасольку, а ти чого змок?» Полюбляє розтлумачувати сенс найтупіших найбородатіших віців. З почуттям гумору в Гауптманів Очевидності сутужно, натомість є незламна воля доводити до тихих істерик учасників перекуру. У Львові дія «кептенів» підсилюється політичним складником одкровень. Правдивими асами є недремні маргінали, котрі безупинно задрочують навколишніх заялженими очевидностями. Початок тиради стандартний: «І що думаєш? Ти чув, що вони у Києві зробили (сказали)?

Що з нами тепер буде?»

Після цього починається кількахвилинне піноротне переповідання новини: газ, Чорноморський флот, президент (залежно від каденції – Кравчук, Кучма, Ющенко, Янукович), русифікація. Знігзбивального ефекту досягають супровідною емфазою (емфаза – надмірність, надмірна піднесеність). Дія посилюється завдяки споживанню цибулі (часнику) і методичному обплівуванню (у буквальному сенсі) співрозмовника.

ЕВЕНТУАЛЬНО – можливо

ЕВІДЕНТНЕ – очевидне

ЕКСПЛЮЗІЯ – вибух

ЕКЗЕКУТИВА – виконавча влада

ЕЛЕГАНСЬКО – елегантно

ЕМЕРИТ – пенсіонер

Є є

ЄГОМОСЬЦЬ – священик

Ж ж

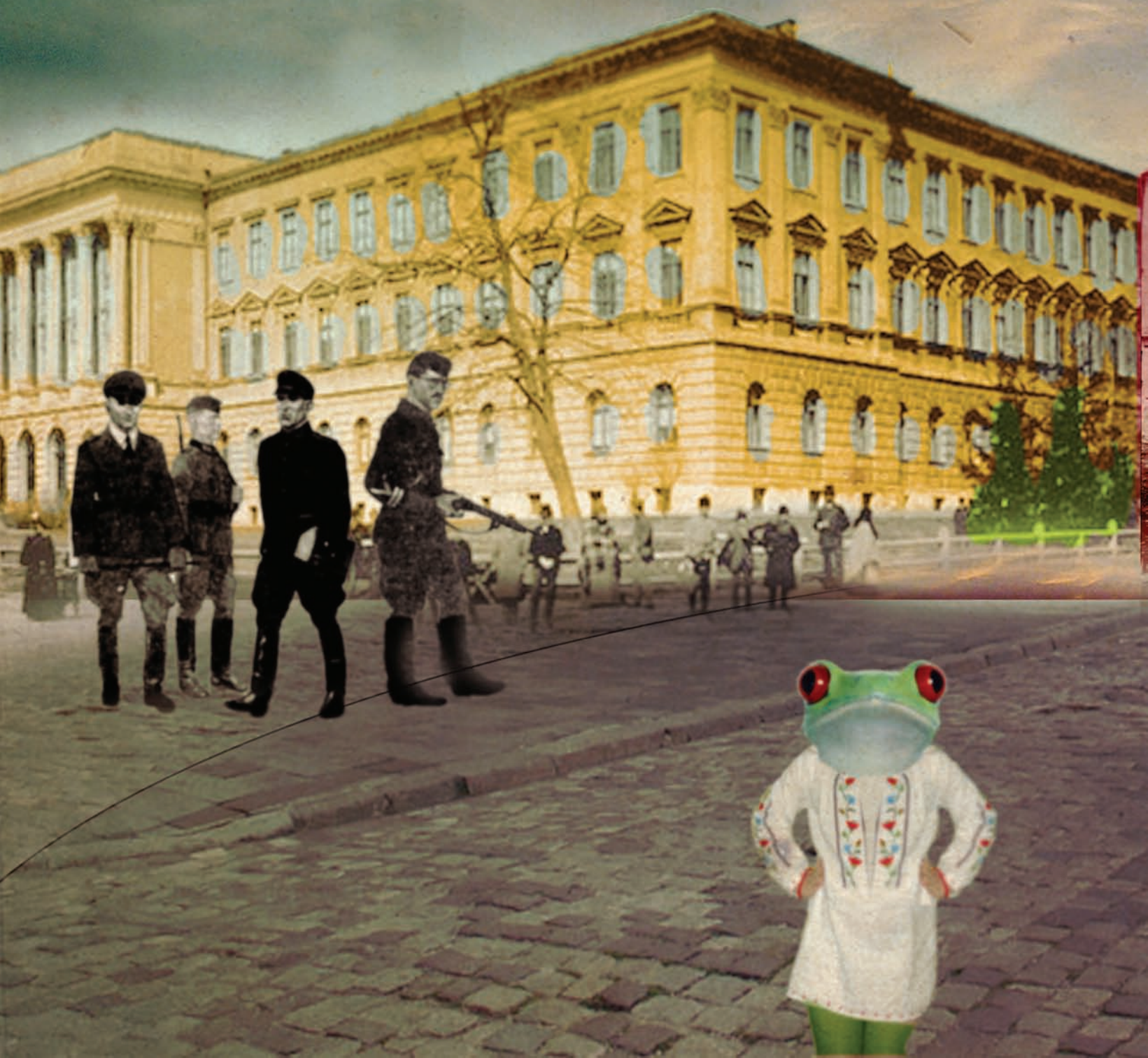
ЖОВНІР – солдат

ЖЕЛІСКО – праска

ЖЬИБА – жаба

ЖЕБИ – щоб

ЖУЙКА – жувальна гумка

ЖИД – єврей. Слово «жид» походить від гебрейського Юда – славетний, хвалений. До Другої Світової війни у Львові слово «жид» не мало якогось негативного чи принизливого відтінку – така собі звичайна назва народу, як «німець» чи «українець». Така тенденція притаманна сучасній польській мові, де слово «Жид» з великої літери є цілком нейтральним етнонімом, а слово «жид» з маленької літери означає релігійну належність до юдаїзму. Натомість у російській мові, якої до війни у місті було негусто, воно від часів Катерини II мало і має винятково образливий характер. У Галичині теперішній одна на одну накладаються дві суперечливі тенденції. Слово «жид» можуть використати і для приниження єврейського народу, і без нього, мовляв, моя бабця так завжди казала і їдиш розуміла. Й того, хто і що мав на увазі, не розбереш. Тож філологи радять: обережніше з омонімами, якщо не хочете мимоволі образити співрозмовника.

З з

ЗБАДАТИ – дослідити, звідати
ЗВІЗДА – атрибут різдвяного вертепу у формі зорі
ЗВУРДИТИСЯ – згорнутися (про молоко)
ЗДИБАНКА – рандеву
ЗЕЛЕПУХИ – недостиглі фрукти
ЗЛУКА – об'єднання, зв'язок
ЗМАСАКРУВАТИ – дуже побити
ЗНЕЧУЛИТИ – знеболити
ЗРЕЗИГНУВАТИ – відмовитись
ЗУСМАН – холод надворі

ЗАДАРМА, ЗАДУРНО – безкоштовно
ЗАШТРИК – укол
ЗАКАМАРОК, ЗАКАПЕЛОК – потайне місце
ЗАТАЛАПАНИЙ – брудний
ЗАФАЙДАНИЙ – замурзаний
ЗАКАТРУПИТИ – вбити
ЗАФУНДУВАТИ – заплатити за когось, «виставити»
ЗАХОВУВАТИСЬ – поводитись
ЗАХЦЯНКА – забаганка
ЗАЦИНДОЛИТИ – mocno дати в рило
ЗАЦЬМАКАНИЙ – замурзаний
ЗАКИ – поки, тим часом
ЗАБАВКА – іграшка

ЗУПА – суп. Хоч слово «суп» порівняно з «зупою» містить ніби на одну літеру менше, але все одно – «наша зупа – то є всьо». Певно слово звучить якось смачніше. Щоправда, все одно до борщу їй далеко. Борщ без м'яса – то є зупа, хлоп без вуса – то є дупа.

ЗА КВАДРАНС ДЕСЯТА (дищета) – за чверть десята.

У свою чергу, чверть на одинадцяту звучатиме «квадранс по дищетій».

И и

ІДІЙОТА – ідіот
ІМПРЕЗА – дійство, забава, акція
ІНВАЗІЯ – напад
ІНТЕНЦІЯ – намір
ІНТЕРЕС – справа, бізнес
ІРИТУВАТИ – злити, нервувати

I i

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ – найзагадковіша формація. Латентно вважає себе носієм духовності і совістю нації (громади, спільноти). Активні підписанти прокламацій і листів. Стара класична професура, до котрої звикло прикладалось означення, непомітно розчинилася під вітром часу, хоча уламки скель величних лишилися.

Готові виступати експертами у будь-якій галузі: від ювенальної юстиції з еутаназією до проблеми, як нам ліпше облаштувати світ. Всіх єднає класова ненависть до журналів «Ліза», «Отдохні» і творчості Остапа з Настею Каменських.

а. *Стара кадра* від 40-ка до 124-х років. Безкомпромісно пробивна – на ній тримається соціальна система Львова. На місцевому рівні розв'язує проблеми будь-якої складності – від пробивання заслужених художників-артистів до держнагород. «Вступають» сусідських дітей до університетів, улаштовують у податкові, замовляють «добре слівце».

– Слухай-но, в мене малий робе в адміністрації. Якби щось, то ти мені кажи. Я ті поможу. Забезпечно си не вдасть. Але ж то не мені, сам розумієш.

Найзаслуженіші – орденоносці. Мрія будь-якого люстратора. Служили за всіх царів усім режимам, недремні вартові політкошеру. Досі полонофоблять. З Інтернетом контактують через власних дітей. Переконані, що твори Івана Франка містять найважливіше. Схильні до конспірології в усіх її проявах.

б. *Творча богема* від 15-ти до 40-ка років. Інтелектуальні претензії й убога ерудованість. Невтомна демонстрація власної ексклюзивності. Позиціонування завдяки одягові, аксесуарам та відстеженню літературних блокбастерів.

Нерест отар особистостей відбувається у кнайпах а-ля «Дзига», «Гасова лампа», «Кабінет» тощо – «бо там є аура». Годинами зависають «в контакті» чи «асьці» на «макінтоші» – дзеркальна фотомільниця обіч. В одязі присутні: хитро зав'язаний шалик чи арафатка, кульчик чи срібні перстеники; вітається файка. Уважають себе креативними власниками багатющого внутрішнього світу.

З напоїв преферують пиво, каву і мате. Покурюють коноплі. Бували у Польщі. Єднаються у зневазі до слова «Експрес» й «бидлячих» маршруток, в котрих їздять з огидою. Безкомпромісні противники мас-культури й нелінійні аналітики авторського кіно. Фанатіють від Дереша, Коельйо і Пелевіна. Все поголів'я винятково постмодерністське й артгаусне. Перманентний стан – інтелектуальна утаємниченість у пошуках глибинного. На рагунський футбол не ходять.

в. *Інтелектуали* – вони десь є. Читають. Пишуть. Перекладають. Спілкуються.

Ї і

ЇМОСЦЬ – жона священника. На відміну від СБУ, вона знає все. Особа ніби й без духовного сану, але парафіяльним життям крутить саме вона. В одязі їмостей преферують хутро, золото і білий колір, котрий символізує їхню чистоту і непорочність. Тілом ситі. Трапляються нефарбовані. На місцевому рівні слово їмосці важить не менше від усяких синодів та енциклік – до Ватикану ж бо далеко. Крім володіння фундаментальними знаннями з теології й звичаєвого права, їмосці ідеально варять борщі, солять червону рибу і ліплять пироги. А якщо якась молода парафіянка поведеться з батюшкою-егомоєю зачасто радитись, їмосць може провести майстер-класу з косообривання.

ЇДЛО – жертя

Йй

ЙОЙ – бойовий клич жіночої тривоги.
Універсальний галицький алярм на всі випадки життя:
чи то кицька м'ясо виїла, чи війна почалася.
Галицьке жіноцтво вживає йойкання замість потужних слів,
уживаних хлопцями у подібних ситуаціях.
І що «йooooooooй» довший, то загрозливішою є небезпека.

К к

КАНАПКА – бутерброд
КАПЕЦЬ – кінець
КАРАФКА – грахвін
КАРМЕНАДЛІ – відбивні
КАТАР – нежить
КАТЕДРА – кафедральний собор
КАТУЛЯТИСЯ – качатися по підлозі
КОЛІЖАНКА – подруга

КАВАЛЕР – досвідчений холостяк, зазвичай з цілою життєвою концепцією; залицяльник
КАВАЛЕРКА – однокімнатне помешкання без кухні, яке зазвичай кавалер і замешкує
КАВ'ЯР – ікорочка
КАЛАБАНЯ – баюра
КАЛЯФЬОР – цвітна капуста
КАМЕНИЦЯ – кам'яний будинок
КАНАПА – диван

КАВА – фундаментальне галицьке питво й водночас ритуальна процедура, котра, зрештою, передбачає все, що завгодно. Просто повісти, же кава напій, що виробляють з певних інгредієнтів – не сказати ніц. Кава буває добра або ж люра. Кава – це неписана ідеологія Львова, підстава відсутності на робочому місці (мовляв, вискочив на каву) і пояснення міцного бодуна. «Піти на каву» може означати як споживання філіжанки кави з колежанкою, так і похмуре засмоктування трьох флешок бальзаму «дев'ять сил», що знаменуватиме початок тижневого запою. Двозначна фраза «з тебе кава» може означати натяк як на кульок питва, так і на пачку долярів.

К к

КЕЛШОК – чарка
КЕНДЗЬОРАВИЙ – кучерявий
КЕНДЮХ – пузо
КЛЯМКА – дверна ручка
КНАЙПА – кафе-бар
КОКАРДА – бант
КОРКОШІ – взяти на коркоші – посадити на плечі
КЛЯСА – щось високого ґатунку
КЛЬОЦОК – грубасик
КОВІТА – дівчина, жінка

КОМПЛЕТНИЙ – повний
КОНЕЧНИЙ – обов'язковий
КОНСЕКВЕНЦІЇ ВИТЯГАТИ – робити висновки
КОНСУЛЯТ – консульство
КОНТО – рахунок
КОНФІТУРА – варення
КОПАНКА – хвутбол
КУРДУПЕЛЬ – низькорослий, приземкуватий чоловік
КОРЗО – центральна частина міста
КОРКОТЯГ – штопор
КОШИКІВКА – баскетбол
КРАЯТИ – різати
КРЕМПУВАТИСЯ – встидатися, соромитися
КРЕДЕНС – шафа для посуду
КРИЖАВКА – маринована капуста
КРІС – ґвинтівка
КУКУ НА МУНЮ – вар'ят
КУКУ В РУКУ – дати хабара

КУЛЬПАРКІВ, КУЛЬПА – легендарна психіатрична лікарня, місце перепочинку більшості психічно і нервово хворих містян

КУЛЬЧИК – сережка
КУМПЕЛЬ – приятель

КЛЮМБА – вулична штаб-квартира учасників імprovізованої хорової капелі імені пам'ятника Шевченку. Колись в околицях пам'ятника колосились квіточки. Водночас це і назва самого співочого колективу, котрий з уст в уста передає основну зброю львівського люмпена – пісню. Іронізувати з львівської клюмби почали в середині 1990-х, після того, як масові мітинги та зрушення перейшли у формат недільних зустрічей акапела. Щоправда, це аж ніяк не означає, що пісня стане на заваді цупким рукам клюмбарів, спраглим до комірців «засланих козачків». Допитливим туристам співочих патріотів ліпше не провокувати, бо можна й по писку дістати.

КОПЕН-ДУПЕН – алегорична процедура з украї широким діапазоном: від звільнення з роботи до вигнання з особистого життя. Простою мовою: дати копняка в дупу. Або його отримати.

КРУТЕЛИК – народна назва «ділового» чолов'яги, зазвичай гордого власника «барсетки», двадцятирічного «мерса» чи «джипа», золотого ланца і китайського «ролекса». Автотранспорт і хронометр можуть бути інші. Малинову мариначку внаслідок тенденцій от кутюр стамбульських базарів витіснив костюм у смужку.

Л л

ЛАЗНИЧКА – ванна кімната

ЛАВА – лавка

ЛАХИ – одяг

ЛЕМБЕРГ – австрійська й німецька назви Львова

ЛЕТОВИЩЕ – аеропорт

ЛЕЩАТАР – лижник

ЛЕГУМІНА – десерт

ЛИЖВИ – ковзани

ЛИЖКА – ложка

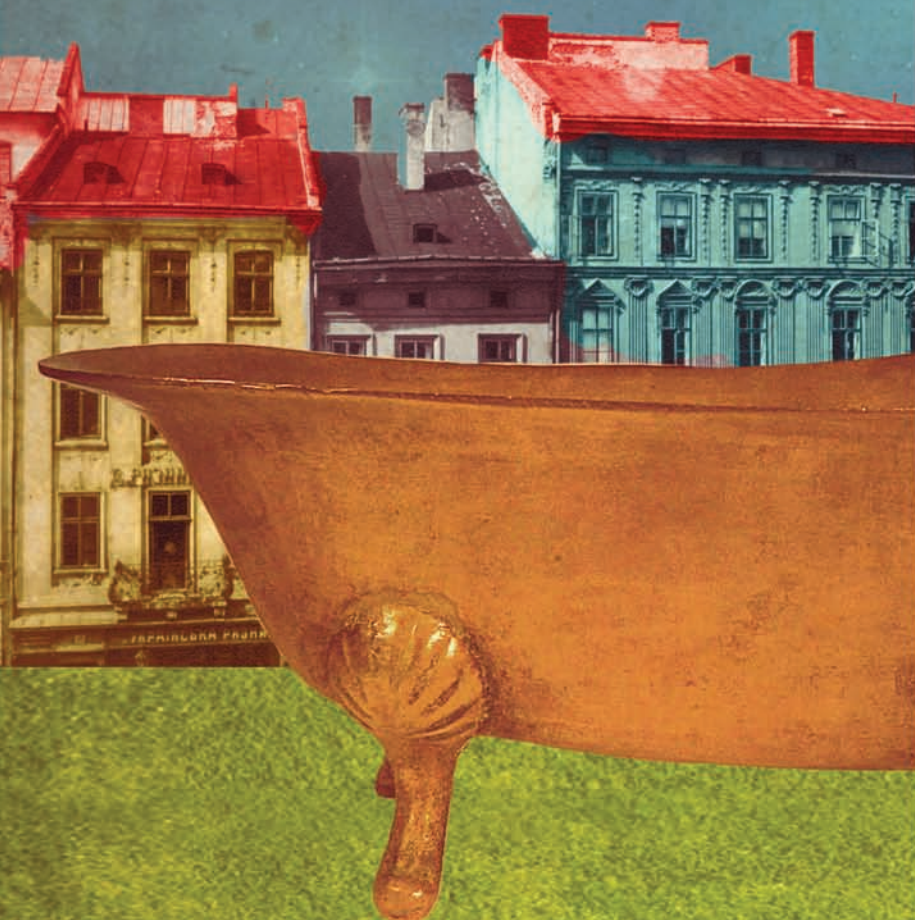
ЛИКАТИ – ковтати

ЛИШТВА – наличник на вікні чи дверях

ЛІЦИТАЦІЯ – аукціон

ЛЬОКАЛЬ – приміщення, кнайпа

ЛЬВОВ'ЯК – мешканець Львова

ЛЯКЕРИ – недільна мрія кожного міського фраєра. Лаковані, блищечі, як котіві яйця, мешти.

Свого часу до правдивої революції в галузі мештобудування спричинилася братня Туреччина; саме турки віднайшли ключик до серця львівських модників. І почалися неоголошені змагання з фасону: в кого лякери парадовіші. Звикло перемагають мешканці Левандівки: в їхніх дзеркальних мештах відбивається небо, і можна навіть поголитись.

ЛЬОДИ – морозиво. Вживанням слів «льоди» й «андрути» різниться правдива галичанка від галичанки неправдивої, нехай лексикон першої складатиметься лише з двох десятків галицизмів. Правдива галичанка нігди не піде на морозиво чи, боронь Боже, на «морожко» – тіко на льоди. Правдива галичанка точно знає, що саме «льоди» і є рятівним путівцем, котрий виведе до шлюбних обрїїв, адже майбутній чоловік походить з доброї родини, у котрій також ходять лише «на льоди». А як тричі на льоди сходити, то можна й сватів засилати. Щоправда, серед братів-поляків побуває й інший сенс фрази «зробити льоди», пов'язаний суто з оральними любощами.

ЛЮКРОВАНІЙ – глазурований
ЛЮКСУС – супергугт
ЛЮЛЯТИ – спати
ЛЮРА – помиї
ЛЮРИТИ – пісяти
ЛЮСТРО, ЛЮСТЕРКО – дзеркало
ЛЮФА – дуло гвинтівки
ЛЯДА – барна стійка, прилавок
ЛЯТРИНА – виходок

М м

МАЗЕПИНКА – кашкет січових стрільців. Згодом її вбирали солдати й офіцери УПА. Винятковим, але розповсюдженим писком рагульської моди є носіння норкової мазепинки, котре б мало демонструвати гіперпатріотичні інтенції шапконоса. Колись у мазепинках не боялися не лише поморозити голови, але й покласти їх за Україну, а тепер хутряна мазепинка символізує хіба готовність подерибанити пару бюджетних гривень.

МОСКАЛЬ – зневажлива назва росіянина. Найактивніше поминають зловорожих «москалів» після футболу, на маргінальних мітингах чи по н-ному келішку оковитої. Образ максимально демонізований. Тож Богу духа винний рускій інженер має віддуватися і за князя Долгорукого, і за Петра І, і за ФСБ із «Газпромом». Саме цей інфернальний образ, котрий, мовляв, ночами не спить, прагнучи забрати українському людові мову й історію, активно поборюють. Зазвичай на платній основі, за евентуальної підтримки вищезгаданих структур, – аби було з ким буцатися рогами на телевізійних екранах. Натомість у бімбровій атмосфері собутильника російського походження mocno обіймають за шию й довірливо кажуть: «Міську, ти ж москалю дурний, я ж тя люблю». І закушують при цьому «пільменьом». Одним на двох.

МАГІСТРАТ – міська совіта, міськрада
МАЙТКИ, майталеси – труси
МАКАБРИЧНИЙ – жахливий
МАНДЖАТИ – йти, мандрувати
МАНЕЛІ – манатки
МАНТЕЛЕПА – Маша-розтір'яша
МАРИНАРКА – піджак

МАРМУЛЯДА – джем, повидло
МАТОЛОК – дурник
МАЦЬОПА – мала дитина
МАШИНГВЕР – кулемет, автомат
МЕЛЬДУВАТИ – рапортувати, доповідати про щось
МИДНИЦЯ – тазик
МИТКА – шмат до миття посуду; жінка-митець
НА МІГАХ – без слів
МОРЕЛІ – абрикоси
МОЛЬФАР – карпатський ворожбит
МУРОВИЙ ХЛОП – надійний фацет, файний хлопака
МЕШТИ – туфлі, черевики
МОТЛОХ – непотріб
МОЦНИЙ – потужний, сильний
МУРИН – негр
МУСОВО – обов'язково
МУШЛЯ – раковина; унітаз
МУШТАРДА – гірчиця

Н н

НАРАЗІ – галицький недогудбай. Наразі завше тягне за собою продовження розмови. Щоправда, існують нюанси. Якщо привокзальний батяр промовляє студентові-ботаніку загрозливе «наразі», той отримає продовження «бесіди» наступного дня. Натомість якщо пацієнт значущо каже лікареві «наразі», натякаючи на гонорар, то останньому сподіватися на матеріалізацію обіцянки годі. Отака мовна діалектика.

НАГЛИЙ – несподіваний, невідкладний. Кров би тя нагла заляла – потний прокльон з побажанням раптової кровотечі – що швидшої, то ліпше. Як не дивно, але цим прокльоном, буває, бештають малого нечому навіть розлючені бабці з дідусями, мовляв, на родину не діє. Безсиле побажання й проти добрих вірян, котрі щотижня ходять до церкви. В інших випадках попри відсутність досліджень щодо дієвості убезпечитись таки варто: показати дулю в кишені, потайки харкнути й розтерти лівою ногою або ж попросити куму зняти вроки. Бо сміх сміхом.

НАРОКУВАТИ – призватися до війська
НАРТИ – лижі
НЕВАЛЬОРНИЙ – безвартісний
НЕҒАЦІЯ – негатив
НЕЗДАЛИЙ – поганенький
НЕНДЗА – бідося, злидні
НІґДИ – ніколи
НІЩ – нічого
НОТЕС – записник
НОЦНИК – нічний горщик
НЮНЬКА – плакса
НАГЛО – несподівано
НАЛЮРИТИ – напісяти
НАМОРДУВАТИСЯ – намахатися з чимось
НАПАКУВАТИСЯ – нажертися
НА ПІХОТУ – пішки
НАПЛІЧНИК – рюкзак

НАЙЯСНІШИЙ – цісар Австро-Угорщини, король Галіції і Лодомерії (Галичини і Володимирії) Франц-Йосиф. Імперія вклекла, а от пам'ять про доброго цісаря – ні. У народних споминах він лишився мудрим покровителем українців, а нарід якщо й помиляється, то зрідка. За бабці Австрії місто, певно, було найближче до омріяного благоденства, і все погане, якщо воно і було, щиро загуло. Певно, і цісар досі любить Львів. Коли сутеніє, містом блукає поблажливий усміх Франца-Йосифа, подібний до невловимих мігів чеширського коцура.

Цісар-Франц Йосиф регулярно запрошував на всі придворні церемонії, що відбувалися в Будапешті, свого приятеля, одного угорського графа. Сталося так, що запрошений двічі не з'явився. За «прогульником» цісар вислав ад'ютанта. Тож граф до державця прибув.

- Як справи, дорогий графе? – привітався з ним цісар. – Давненько не бачилисьмо. Де си подів?
- Милостивий государю, – повів граф, – я чуюся чудово. Тихо живу в замку з двома сестрами.
- Хіба не нудно перебувати лише у товаристві своїх сестер?
- О, ні. Ваша величносте, то не мої сестри...

Під час візиту Франца-Йосифа до Праги йому представили віце-президента торгової палати пана Зомерштайна. В нього цісар лагідно запитав:

- Зомерштайн? Ви, напевно, батько майора Зомерштайна з моєї гвардії?
- Віце-президент ніколи не чув про цього майора. Натомість відчув, що шляхетній особі не слід відповідати лаконічним «ні». Тож відповів, низивши плечима:
- Я? Батько майора Зомерштайна? Все може бути...

Відомий свого часу віденський хірург Гусенгавзен зробив операцію Францові-Йосифу. Кілька днів по тому до лікаря звернувся ад'ютант імператора із запитанням, яку з нагород той би волів більше: орден чи 20 000 крон.

- Щиро кажучи, – відповів лікар, – не вабить мене ні одне, ні друге.
- З найбільшим задоволенням дістав би 40 000 крон.

Генерал Антон Галгочі, адміністратор окупованої Боснії і Герцеговини, у звіті воєнному міністерству про отримані кошти написав: «Десять мільйонів крон отримано, 10 мільйонів крон витрачено».

Міністерство не хотіло задовольнитися цією короткою інформацією й вимагало детальніших обрахунків. Галгочі уточнив:

«Десять мільйонів крон було отримано, 10 мільйонів крон було витрачено. Хто цьому не вірить – осел!»

Вкурвлений міністр показав листа цісареві. Але Франц-Йосиф, усміхнувшись, відповів: «Я вірю».

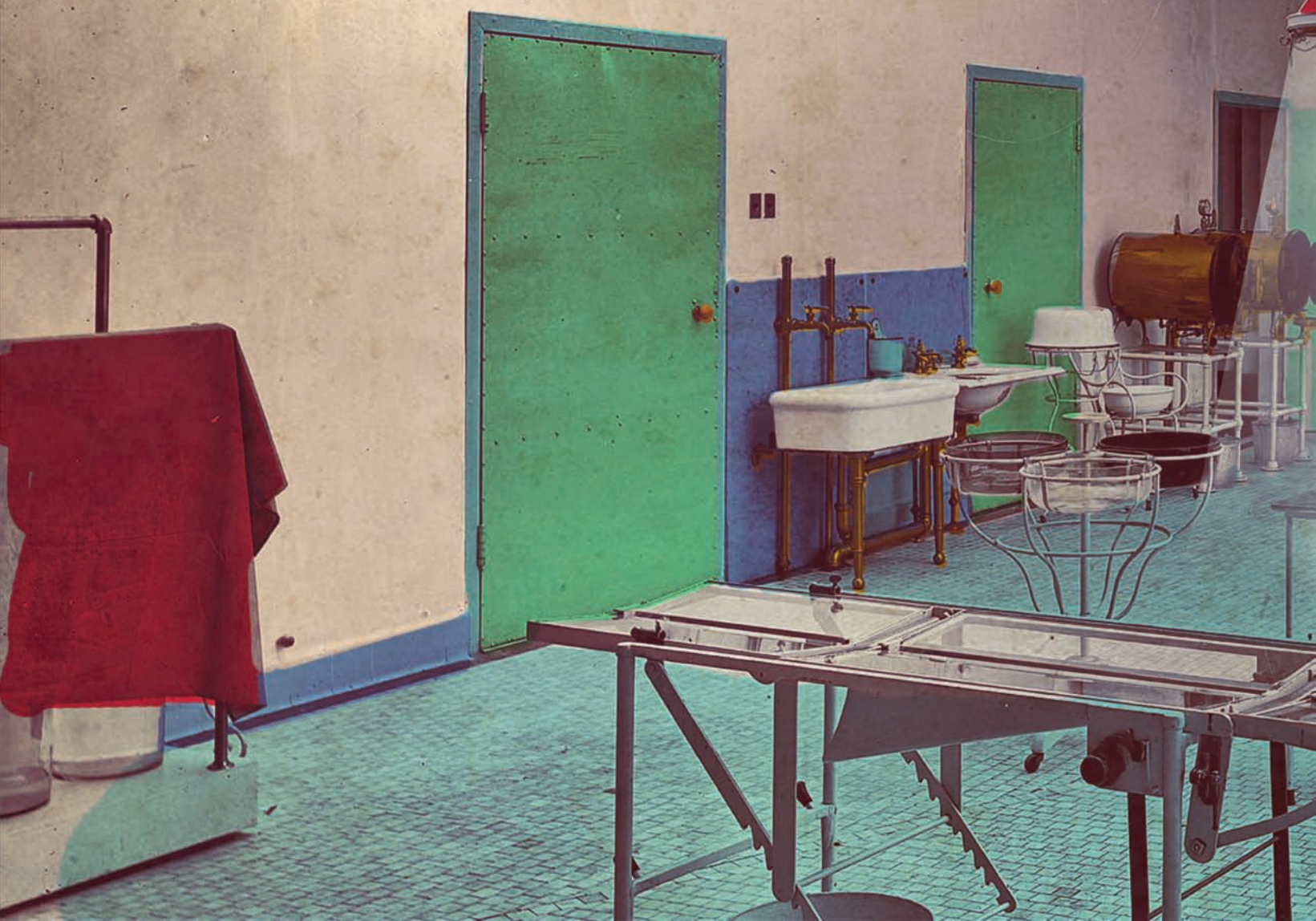

Франц-Йосиф I у формі фельдмаршала. 1865 р.
Портрет роботи Ф. К. Вінтерхальтера

О о

ОЛИВА – олія, мастило
ОНДУЛЯЦІЯ – завивка
ОПЕРДОЛИТИ – збештати
ОПІНІЯ – думка, позиція, репутація
ОСІБНО – окремо
ОТАМВО – там
ОТУЙВО – тут
ОФЕНЗИВА – наступ
ОФЕРМА – незграбна людина
ОФЕРТА – пропозиція
ОФЕРУВАТИ – робити пропозицію
ОФІРУВАТИ – жертвувати

ОБЛИВАНИЙ ПОНЕДІЛОК – Світлий понеділок, що у Львові став днем полювання на всіх молоденьких кобів, котрих немилосердно поливають водою і принагідно мацають. Місто перетворюється на водяну кориду, а міліція з неприхованим ентузіазмом спостерігає дійство, мовляв, народний звичай. Адекватного пояснення від львовознавців і теологів, відки то си взело – нема. Відповідь має тіко львівська шпана віком від семи до 40-ка років. Знає, але мовчит, шляк би її трафив.

A surreal illustration of a hospital room. A man with a mustache lies in a bed, covered with a white sheet, wearing a blue hospital gown. The room has a high ceiling with a yellow metal frame and a blue sky visible through the glass panels. A large red lamp hangs from the ceiling on the left. Two glass lanterns hang from chains in the center. In the background, there are two large arched windows and two tall, ornate brass stoves. A wooden chair with a red seat is on the right. A small table with a glass top is in the foreground. The floor is made of green tiles. The text is written in Ukrainian and lists various words and their meanings.

ОБАЦВАЙ, ПАРАЦВАЙ – удвох
ОБЕРТАС – поворот на 180° у народних танцях
ПАН ОБРАЖАЛЬСКИЙ – занадто образливий фацет
ОБРУС – скатертина
ОБСЕРВУВАТИ – спостерігати
ОБТЯТИ – обрізати
ОБЦАС – каблук
ОБЦИБУШИТИ – обжухати, надурити
ОДНОСТРІЙ – форма
ОКАЗІЯ – випадок, нагода
ОРДИНАЦІЯ – кабінет лікаря
ОПЕРДОЛИТИ – виляяти, вкрай неприємно здивувати

П п

ПЕРФЕКТ – суперово
ПЕХА МАТИ – не мати щастя
П'ЄЦ – піч, грубка
ПИВНИЦЯ – підвал
ПИПТИК – сосок
ПИРОГИ – вареники
ПИСОК – обличчя (дістати в писок – отримати по морді; стули писок – заткайся)
ПИШНИЙ – суперовий
ПІГУЛКА – таблетка
ПІДГОЦКУВАТИ – підскакувати
ПІЦЮРИНА – чоловіче женило
ПЛЯЦКИ – оладки
ПОКРАЯНИЙ – порізаний

ПАЛІНКА – знаменитий закарпатський бімбер
ПАЛЬНУТИ – встрілити, mocno вдарити
ПАЛЮШКИ – страва, такі собі продовгасті кльоцки з картоплі та сиру
ПАПМУХ – пампушка, грубасик
ПАНТОФЛІ – домашнє взуття
ПАНТРУВАТИ – пильнувати
ПАПЛЬОТКА – шмат паперу для домашньої ондуляції
ПАРАДОВИЙ – урочистий
ПАРАФІЯ – громада вірян
ПАРТАЧ – невміха, що все псує
ПАРТИЗАНКА – партизанська війна
ПАРТЕР – перший поверх
ПАРЦЕЛЮВАТИ – розмежовувати
ПАСКУДНО – огидно, погано
ПАСОК – ремінь
ПАСУВАТИ – личити
ПАТЕЛЬНЯ – сковорідка
ПАТИК – палка
ПАЦЄ – свинка
ПАЦЬОРКИ – бісер
ПАШТАЛАКАТИ – теревенити
ПАЩЕКУВАТИ – відкривати писка на когось
ПЕНЗЛЮВАТИ – йти
ПЕНЦАК – перловка
ПЕРЕДІЛ – купе
ПЕРЕДПОКІЙ – коридор
ПЕРЕКІНЧИК – зрадник

ПОЛТВА – легендарна львівська Темза. У давнину нею навіть кораблі ходили. Згодом містяни її зміняли на ватерклозети. Тож річку упаковали під землю, пустивши течією каналізаційні стоки. Щоправда, виникла інша біда – зникло місце для купання і риболовлі. Але й комарів поменшало.

ПЕРЕПРОШУЮ – формула гречності, аналогічна до «ізвиняюсь-вибачаюсь». За нею галичанина, котрому стали на ногу, можна впізнати у київському метро. У свою чергу «прошу пана (чи то пані)» заміняє звикле звернення «геей» чи «будьте любезни».

П п

ПОМАРАНЧА – апельсин
ПОМПУВАТИ – качати насосом
ПОРЦЕЛЯНА – фарфор
ПОСМАРУВАТИ – намастити
ПОСТУП – прогрес
ПРАНЦІ – сифіліс
ПРЕЗЕНТ – подарунок
ПРЕЦИЗІЙНО – точно, деталічно
ПРЕЦЕЛЬ – бублик (прецлі – бублики)
ПРОВІД – керівництво
ПРОВІДНИК – лідер
ПРЕЦІНЬ – адже
ПРОВІЗОРІЧНИЙ – тимчасовий
ПРУТЕНЬ – чоловіче достоїнство
ПСТРУГ – форель
ПУДЕЛКО – скринька, шкатулка
ПУЦУВАТИ – чистити на глянець

ПОРОБИТИ ВРОКИ – навести порчу, глянути чорним оком, «згілазить». Універсальне пояснення усіх можливих негараздів. Вроками галицький меджик-піпл пояснює все: від сильного бодуна до повені й бездітності. Якщо у ці забобони й не вірять, вроки все одно знімають. Про всяк випадок. Найнелінівiші в цьому примітивному екзорцизмі жінки кажуть, що вінок безшлюбності знімають навіть абсолювентки Католицького й Медичного університетів. Найчастіше чомусь вірають студенток української філології. Якщо вже «пороблено», зняти вроки слід якнайшвидше, бо як «пороблено і задавнено» – гиба. Колір очей чи волосся не обов'язковий, бо найміцніше вірають цигани, а не, наприклад, азербайджанці. Найперша ознака вроків – біль голови, котрий трансформується у вкрай розмиту симптоматику – «щось я зле чуюся». Жертві вроків може: зламатись обцас, розлитись кава на нову блюзку, пересолитись яєшня, вискочити чиряк на чолі перед ранткою. Знімають вроки переливанням води зі склянки в склянку з паралельним спаленням дев'яти сірників. На вулиці ж радять подивитися поміж ноги на небо, сплюнувши тричі в два боки, чи просто обтерти чоло виворотною стороною плаття. Тож не дивуйтеся, як побачите, що ваша колежанка чіпляє шпильку на суконку, червону нитку на руку, а майтки вдягає навиворіт – вона готується відбити потужну відьомську атаку. Хоча, як твердять досвідчені психонавти, найліпше захищає шапочка з фольги.

Р р

РАДИРКА – гумка для стирання
РАНТКА – побачення
РАЦІЯ – мати рацію – бути правим
РЕЗЕРВА – прохолода у стосунках
РЕЗИГНАЦІЯ – відмова
РЕЙВАХ, байзель – метушня
РЕСПЕКТУВАТИ – поважати
РИЖ – рис
РИНКА – каструля
РИХТУВАТИ – ремонтувати
РИЦИНА – касторка

РАФІНЕРІЯ – нафтопереробний завод.
Саме у Львові зрушили маятник світової нафтової
лихоманки. Нафту, ясна річ, видобували і до того,
але мотивація була слабша. Поштовхом стало
винайдення галицькими фармацевтами
Яном Зеґом та Ігнацієм Лукасевичем способу
очистки і перегонки нафти, внаслідок чого і
«з'явився» гас. Це сталося 1853 року в хімічній
лабораторії, створеній при аптеці Петра Міколяша.
Незабаром винахід офіційно запатентували.
У США подібне відкриття зробили пізніше –
навесні 1855 р. Статут дозволяв дистилювати
нафту й приватним підприємцям, тож нафтоносний
Борислав без перебільшення став правдивим
європейським Ельдорадом. Як писав етнограф
Оскар Кольберг: «Цілу рівнину залягають бочки.
Де є вільне місце, там видно групки людей, які
жваво розмовляють і жестикулюють, найчастіше
біля бідного селянина. Це нафтові гієни з цілого
краю, приваблені звісткою, що знайдено нафту».

Р р

РОВЕР – велосипед
РОДЗИНКИ – ізіум
РОЖА (ружа) – троянда
РОЗГАРАТАТИ – розвалити
РОЗКІШНИЦЯ – жіноче достоїнство
РОЗПЕРДОЛИТИ – розвалити
РОЗФАЛАТАТИ (розцяхати) – розрізати
РОЗЧЕПІРКА – парасоля
РОЛЬКА – рулон, наприклад туалетного паперу
РОЛЬМОПСИ – завиті оселедчики
РОЛЯДА – рулет
РОНДЕЛЬ – пательня, каструля на ручці
РОСІЛ – бульйон
РУМБАРБАР – ревінь
РУРА – труба
РУХАНКА – фіззарядка

РАГУЛЬ – простакуватий селянин у міському ландшафті. Батьком-засновником клану рагулів був міфічний Рауль Ч., відомий примітивіст, кандидат на Нобелівську премію з літератури. Члени клану свято дотримувались обітниць: носити турецький і китайський одяг, лузати «семкі», уникати дезодорантів і миття, що змиває захисний шар зі шкіри. Клан розпався, але ідеологія виявилась незнищеною. Рагулем можуть назвати сусіда: по маршрутці, по сходовій клітці, по літургії. Неофіційною причиною розлучень часто називають «рагулізм» екс-половинки.

РАГУЛЬСЬКИЙ – універсальний естетичний критерій, котрим можна описати наш неідеальний світ. Це вже значно ширше, ніж просто «простакуватий». «Рагульським» може бути все: торт, запах, будинок, Гегель, светрик, мерседес, мова, весілля, мешки, зачіска.

Вуса і їхня відсутність. Торбинка «луї моветон» чи полотняна торбинка. Серіал «Санта-Барбара» чи «Догвіль». Рагульським є все, що належить не Тобі чи Тобі ж не до вподоби. Крім, ясна річ, зображення в люстерку.

С с

САЛЬЦЕСОН – зельц
САЛЬВА – салют
САЛЬОН – вітальня
СЬВІРК – дивак, вар'ят
СЕґНЕТ – чоловічий перстень-печатка
СЕЛЕПКО (селеп, селепій) – телепень, сільський простак
СЕПАРАЦІЯ – розлучення
СЕРВУС – привіт
СІТКІВКА – волейбол
СКЛЕП – крамниця

СМАРКАЧ, смаркуля – зневажливе звернення до занадто молодій персоні
СМОК – дракон
СТРАВОСПИС – меню
СТРАХИ НА ЛЯХИ – безпідставні побоювання
СТРИЙКО (стрийна) – батьків брат (сестра)
СТРИХ – горище
СТРУЦЛЯ – плетенка, хала
СТУДНЮВАТИ – навчатися
СУґЕСТИВНО – переконливо
СУґЕСТІЯ – вплив
СУПЕРОВО – супер
СУФІТ – стеля
СЮСЯТИ – люрити, пісяти

СКУРВИТИСЯ – провадити активне статеве життя «на стороні»; морально зіпсуватись. Найчастіше зворот стосують до колишньої сердечної приятельки, винуватячи її у всіх власних гріхах.

- Шо там Аничка, досі стрічаєтесь?
- Та де, вона геть скурвилась, почала здибатися з сином прокурора.
- А як зі Сьветов, в сауну далі їздите?
- Та де, вона щось з якимсь фраером амури закрутила.
- Ну а Ірця-сусідка шо?
- Шо-шо, – в чоло. Курва вона остатня. Навіть не зайде.

У делікатній проблемі, хто ж таки веде куревський спосіб життя – чоловік чи жінка, – правди ніколи не доб'єшся: як вже сказав хлоп, що кобіта скурвилась, то – скурвилась. Нема ради.

С с

СОС – соус
СПАЙКАТИ (спуняти) – спати
СПАЦЕР (шпацер) – прогулянка
СПІЖАРНЯ – комора
СПОДНІ – бр'юки
СПОРТОВЕЦЬ, спортовка – спортсмен
СРАЙДА – нахабна дівка
СРАЧ – безлад
СРАЧКА – діарея
СТАНИК – ліфчик
СКОМПЛІКОВАНИЙ – ускладнений
СКОРОСТРІЛ – кулемет
СКУРВИТИСЯ – зіпсутися
СЛПАК – гедзь
СЛІЧНИЙ – гарний
СЛОЇК – скляна банка
СЛУХАВКА – телефонна трубка
СМАКОЛИК – делікатес
СМАРУВАТИ – мастити
СМЕТАНКА – вершки
СМИЧА – собачий повідок

СОВІТИ, СОВЕТСЬКИЙ – радянську владу у Львові не любили. Зрештою, це було взаємно. Може, і вдалося б порозумітися, якби не супутні «блага» комуністичної цивілізації – арешти, тюрми, депортації. «Советський» на «радянський» у побуті не перекладали навмисно, аби натякнути, що влада ця неукраїнська. Хоча, враховуючи кількість українців у її розбудові, певні сумніви у цьому з'являються.

СТОМЕТРІВКА – блядштрассе, обсаджена деревами алея, що веде від площі Свободи до Оперы. Тут люмпенізована молодь прагне здобати свого амурного щастя або ж просто попиває пиво з семками, принагідно аналізуючи падіння токійського фондового ринку й наступ світової закуліси.

T_T

ТОЛЕРАСТИ, ЛІБЕРАСТИ – на сленгу львівських фашизоїдів «ліберальне паньство з поміркованими поглядами»; вперше публічно термін вжили депутати на виїзній сесії у центрі Львова. Копірайт на слівце, до речі, належить чорносотенним шанувальникам «єдинонеделімою» без комуністів, толерастів, чорних і хохлів. На щастя, основні львівські баталії на теми толерантності відбуваються у віртуальних інтернетрях, де анонімні радикали рубають, вішають і гризуть одне одного зубками. І хоч у реальному Львові циганські квартали не палять, на росіян не полюють й арабські гуртожитки не штурмують, натомість за «толераста» в рило зацідити можуть якраз mocno. Від щирого ліберального серця.

ТОЛЕРУВАТИ – бути поблажливим
ТОРИ – залізнична колія
ТРАВНИК – газон
ТРАґАТИ – перти на горбі щось тяжке
ТРАФУНОК – випадок
ТРЕМА – страх, хвилювання
ТРИМУДКА – комод
ТРИПАЧКА – вибивалка для килимів
ТРУСКАВКИ – полуниці
ТРУТКА – отрута
ТУВО, туйво, тутка – тут
ТАМКА – там
ТАКСУВКА – таксі
ТАНИЙ – дешевий
ТАЦА – піднос
ТЕЛЕВІЗІЯ – телебачення
ТЕЛЕФОНІЧНО – по телефону
ТЕКТУРА – картон
ТЕТА – тітка
ТЕСТАМЕНТ – заповіт
ТЕЧКА – папка, портфель
ТИНЬК – штукатурка
ТЛУСТИЙ – жирний
ТЛУЩ – жир, смалець

У у

УБІКАЦІЯ – туалет

УБРАНЄ – одяг

УЖИТКІВЕЦЬ – користувач

УЛЬОТКА – листівка

УМЕБЛЮВАТИ – обставити меблями

УПІВСЬКИЙ – належний до Української повстанської армії

УРОДИНИ – день народження

УРЛЬОП – відпустка

УСУСУСИ – Українські січові стрільці. Останні хрестоносці. Легенда, відлита в історії. Греко-католицькі хоругвоносці Шевченкової церкви. Мілітарні захисники українства. Галицька формація, що виявилась найбоездатнішою частиною Великої України. Замість боротьби за компактну Галичину кинули виклик неозорим степам. І перемогли. Щоправда, через 70 років.

Початково формувались із добровольців у складі австро-угорського війська. Перші бойові хрещення прийняли на Карпатському фронті, воюючи з російськими частинами. Найушлюбленішими були битви за гори Маківку і Лисоню.

У листопаді 1917 у Києві було створено Галицько-Буковинський курінь Січових Стрільців, що регулярно поповнювався місцевими українцями. У січні 1918 стрільці січовії пацифікували більшовицьке повстання в Києві; розгромили й війська Скоропадського під Мотивилівкою – гетьман проголосив федерацію з Росією.

Легендарним фронтменом усусів був полковник Євген Коновалець. По війні – серед засновників Української військової організації (УВО) й ОУН. У 1938 році його вбив радянський агент у Роттердамі.

Ф ф

ФІЛІЖАНКА – кавове горнятко. «Філіжанка» є необхідним атрибутом міського кавового ритуалу. Один із найулюбленіших у асортименті галицизмів, вивчених «туристами зі сходу». Щоправда, по галицьких селах каву вперто наливають у горнятка.

ФРАНЦУВАТИЙ – дурнуватий. Слівце попри свою лагідність походить від назви грізної венеричної хвороби – сифілісу, тобто «пранців».

З плином часу обкаталося, набувши милозвучнішої форми – чогось між Францією і Францом. Щоправда, адресат, зокрема «тая баба францувата», як почує подібне, може mocno вкурвитись.

ФАЙДА – бруднуля

ФАЙКА – люлька

ФАЙНО – добре

ФАКТУРА – рахунок за товар

ФАНА – хоругва

ФАНАБЕРІЯ – дивацтво, примха, вигадка

ФАРФОЦЛІ – клоччя

ФАСТРИГУВАТИ – зметати

ФАЦЕТ – хлопець

ФЕРТИК – скінчена справа

ФЕСТ – суперово

ФЕСТИНИ – свято

ФРЕНЗЛІ – китички

ФРИЗІЄР – цирульник, перукар

ФРИЗУРА – зачіска

ФУНДУВАТИ – «ставити», частувати, пригощати

ФУСИ – кавова гуща, залишки від чаю

ФОТЕЛЬ – м'яке крісло

ФЛЯКИ – обвисла шкіра

ФЛЯЧКИ – зупа з дрібно покраєних волових шлунків

Х х

ХОЛЕРА ЯСНА, на холеру (до холери) – формула, котра дозволяє галичанам висловити максимальне обурення у майже літературний спосіб.
І ніби не послав, і ніби не образив. Але якщо слово «хххххуууоооооера» протягнути у відповідний спосіб, то все стає зрозумілим і без тюркських матюків: неправильно людина вчинила, навіть вельми.

ХАЛАМИДНИК – бешкетник
ХІДНИК – тротуар
ХЛОП – чолов'яга
ХЛЯПА – сльота, болото під ногами
ХЛЯТИ – mocno пити
ХОРИЙ – хворий
ХРУПАТИ – хрумтіти
ХАРКАТИ – плювати
ХАТА – домівка, дім, квартира, будинок
ХІРУС – пияк

Щ щ

ЦАЛЬ – дюйм
ЦВАЄР – двійка у шкільному щоденнику
ЦВАНЯК – спритник
ЦВІБАК – бісквіт
ЦВІКЛІ – потерті бурячки з олією
ЦЬВОК – цвях
ЦЕРАТА – клейонка
ЦІХУВАТИ – характеризувати
ЦИНАМОН – кориця
ЦИГАРКА – сигарета
ЦИДУЛКА – записка
ЦИЦЬКИ – жіночі груди
ЦОФНУТИСЯ – відступити
ЦУКЕРНЯ – кондитерська
ЦЬМАКАТИ – плямкати
ЦЬОМКИ – дати цьом, цьом-па
ЦЯМКАТИ – чавкати, сьорбати

ЦИТРИНА – лимон. Слово «цитрина» є одним із паролів у неозорій світ галицької гвари. Донедавна цю місію виконувала й «помаранча». Воно було децю дискредитоване відповідними революційними виступами у Києві-2004, щоправда, завдяки цьому його міцно опанували ширші маси українців. Якщо цитрусова версія революцій в Україні має право на життя – наступною стане «цитринова». Їй кольором її буде – жовтий.

Ч ч

ЧАСОПИС – журнал

ЧЕКОЛЯДА – шоколад

ЧЕМНИЙ – ввічливий, грічний

ЧВЕРТКА – пляшка місткістю 0,25 літра

ЧЕРЕХИ – черешні

ЧЕСТЬ – галицькій «привіт», котрий
можна використовувати і при прощанні

ЧИНШ – плата за оренду

ЧУПАКАБРА – інфернальна bestія, що виїдає кролів і домашню птицю галицького селянства. Йи випиває їхню кров. Хвостата-рогата, з червоними очима. Дипломовані натуралісти запропонували своє пояснення, мовляв, бешкетують тхори чи лисиці. Але селянська душа, спрагла дива, категорично стоїть на своєму: орудує чупакабра. Жовта преса радо підтримує версію про невловимого звіра, друкуючи повідомлення братів по розуму із закордонних таблоїдів. Журналісти зміцнюють довірливих фермерів у чупакаброманії, катуляючись при цьому від сміху. А культ Чупакабри помалу набуває обертів – вона вже хляє не лише кров, а й самогонку.

- Де поділися два кролі? – грізно питає жінка.
- Я відки знаю, мо', ота чупакабра їх виїла, – цинічно пояснює чоловік, котрий зранку продав вуханів на Привокзальному базарі.

І все б нічого, якби не довірливі діти. Бо ж Бабай їх лякає не сам – теперка у нього потужна асистентка.

Ш ш

ШАЛАПУТ – непутящий
ШАЛИК – шарф
ШАХЕР-МАХЕР – обурудка
ШВАґЕР – чоловік сестри
ШВАЙКА – ніж-заточка
ШИЛЬДА – вивіска
ШИНКВАС – прилавок
ШКАПА – стара коняка
ШКИЦ – рисунок, начерк
ШКЛО – скло
ШКРАБИ – старі мешти
ШЛЮС – кінець
ШМАРКАТИЙ – занадто юний
ШМАРКЛІ – соплі
ШМАТА – ганчірка
ШМЕЛЬЦ – непотріб, дріб'язок
ШТЕРИ – чотири
ШПИТАЛЬ – лікарня
ШПЦА ДАТИ – дати копняка
ШПОНДЕР – сало з прошарками м'яса
ШРАЙБАТИ – писати
ШТУКА – мистецтво
ШТУРПАК – недотепа
ШТУРХАТИ – штовхати
ШЛЬОНДРА – гуляща кобіта
ШУСТАК – дрібна монетка
ШУФЛЯ – лопата для насипання
ШУФЛЯДА – ящик

Щ щ

ЩИКАВКА – гикавка
ЩІСТЕ – щастя

ШЛЯК БИ ТРАФИВ – щире побажання, аби адресатові було геть недобре. Мила фраза, без якої і Львів не Львів. Походить із німецької. «Шляг треффен» є таким собі скорим побажанням інсульту. Зичать містяни отаке, а потім си дивують, же шпиталі позабивані хорими.

Ь ь

Ю ю

ЮЖ – все, доста. Найбільшої популярності зажила завдяки крилатій фразі «Юж Параню по коханю». Що найпарадоксальніше, що саме цей слоган своїм донедавна безцінним котико-зайчикам радо адресують саме кобіти.

ЮШКА – кров з носа

Я я

ЯБКО – яблуко
ЯЙКА, ЄЙЧІ – яйця
ЯРИНА – городина
ЯСНИЙ – світлий

Автентична Львівська Абетка

ГВАРА

Автор ідеї
Юрко Назарук

Авторка ілюстрацій
Гриця Ерде

Автор текстів
Антін Борковський

Видавництво «Лілея-НВ»
ISBN 987-966-668-274-3

www.fest.lviv.ua
0 800 501 494

Продакшн: Роман Малиновський

BOOKS NOT DEAD*
КНИГИ НЕ ВМИРАЮТЬ

